

## **Traumatologiako itxaron-zerrendak eta mutuak**

Sindikatuetatik eta Hego Euskal Herriko osasun-sistema publikoaren aldeko plataformetatik adierazi nahi dugu ez ditugula onartzen osasun-zerbitzu publikoen (Osakidetza eta Osasunbidea) eta Gizarte Segurantzarekin elkarlanean diharduten mutuen artean sustatzen ari diren hitzarmenak. Hitzarmen horiek CEOEk, CEPYMEk, CCOOk eta UGTk bultzatu zituzten Estatuko elkarriketa sozialeko mahaitik 2023an, eta traumatologia-kasuetan jatorri arrunteko aldi baterako ezintasunagatik baja-denborak murriztea dute helburu, mutuek proba diagnostikoak, tratamendu kirurgikoak eta errehabilitazio-prozesuak egin ditzaten ahalbidetuz. Hala ere, jokabide horrek arrisku larriak dakartza osasun-sistema publikoarentzat eta osasun-arretako ekitatearentzat. Gaur egun, hiru lurraldetan sinatu dira lankidetzahitzarmenak: Balear Uharteetan, Katalunian, Asturiasen eta Ceuta eta Melilla hirietan.

Lehen Mailako Arretako, Traumatologiako, Errehabilitazioko eta Ikuskaritza Medikoko medikuengana jotzen dugu bereziki, Eusko Jaurlaritzak edo Nafarroako Gobernuak hitzarmen hau sinatzen badute hitzarmena aplikatzen ez laguntzeko eskatzeko.

### **1. Zer proposatzen du hitzarmenak**

Hitzarmenaren testuak ezartzen duenez (Enpleguaren eta Negoziazio Kolektiboaren aldeko V. Akordioaren 7. kapitulua), osasun-sistema publikoko profesionalek, beren borondatez, baimena eskatu ahal izango diote pazienteari zenbait jarduketa mutuetara bideratzeko, lesio traumatologiko bat diagnostikatzeko unean (adibidez, meniskoko, sorbaldako, bizkarrezurreko lesioak, tendinitisa, artikulazioetako arazoak, etab.).

Pazienteak onartzen badu, sistema publikoko medikuak beharrezko probak edo tratamenduak identifikatu eta mutuari jakinarazi beharko dizkio, eta, gainera, dagokion informazio klinikoa eman beharko dio. Mutuak proba edo esku-hartzea egin ondoren, sistema publikoko profesionalak gehienez ere zazpi eguneko epean deitu beharko dio pazienteari, emaitzak baloratzeko eta hurrengo urratsak erabakitzeko. Enpresak lan-absentismoa eta osasun-sistema publikoko itxaron-zerrenda luzeak areagotu izana argudiatuz gero, prozesu horrek gainkarga administratibo eta asistentziala ekarriko lieke zerbitzu publikoei, traumatologiari bereziki, eta desberdintasunak sortuko lituzke arretan, pazientearen lan-egoeraren arabera: langile aktiboak mutualitateetara bidera litezke, eta erretiratuak, langabeak, ikasleak, etxean lan egiten duten pertsonak edo haurrak, berriz, itxaron-zerrendan jarraituko lukete.

Praktikan, mekanismo horrek ez du sistema publikoaren zama murrizten; aitzitik, konplexutasun- eta desberdintasun-maila berri bat sartzen du, eta, gainera, osasun-laguntza pixkanaka pribatizatzeke atea irekitzen du, aurrerago idatzi honetan adieraziko dugun bezala.

### **2. Egiturazko gabeziak eta prebentzio-neurri eza**

Hitzarmenak ez ditu kontuan hartzen itxaron-zerrenden igoeraren eta lan-absentismoaren benetako arrazoiak. Ez dio heltzen laneko gaixotasunen eta lesioen azpideklarazio eskandalagarriari, batez ere muskulu-eskeletikoei, azkenean kontingentzia arrunt gisa tratatzen baititu sistema publikoak.

Behar ez bezala argitze hori enpresa askok istripu arinak lanekotzat hartzeari uko egitearekin eta enpresek arriskuen prebentzioa kanpora ateratzearekin lotuta dago, eta horrek haien erantzukizuna lausotzen du. Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutuaren datuen arabera, laneko gaixotasunen benetako kopurua mutuek ofizialki erregistratutakoaren bikoitza da.

Gainera, mutuek Gizarte Segurantzak prebentzio-jardueretarako baimentzen dizkien funtsen zati txiki bat bakarrik erabiltzen dute ( % 0,3 inguru) ( % 1,5 2023an eta % 0,7 2024an). Horrez gain, Estatuko akordioak "bonus" sistema berrezartzen du, lan-istripuen indizeak murrizten dituzten enpresak sarituz, eta horrek are gehiago susta dezake lesio eta gaixotasun profesionalak ez deklaratzeko.

Laburbilduz, hitzarmenak ez ditu laneko kalteen prebentzioa eta kudeaketa hobetzen; asistentzia- eta ekonomia-karga baino ez du handitzen eta osasun-sistema publikora eramaten.

### **3. Gardentasunik eta bermerik eza**

Akordioak mugatu egiten du sistema publikoko profesionalek mutualitateen historia klinikoari buruzko informazioa eskuratzea, eta behin eta berriz gogorarazten du sekretu profesionalaren betebeharra eta ez-betetzeen balizko lege-ondorioak. Hori dela eta, langileek ezin izango dute dokumentazio mediko erabilgarria lortu prozedura administratibo edo judizialetako lesio ugariren lan-izaera defendatzeko.

Ikuskaritza Medikoa zerbitzu publikoen, mutuen eta Gizarte Segurantzako Institutu Nazionalaren arteko informazio-trukerako gune bihurtzen da, eta jarduteko epe zailak ditu, beste eginkizun batzuei jaramonik egin gabe.

Horrek guztiak pribatizazioa errazten duen eta laguntza-prozesuari gardentasuna kentzen dion kudeaketa-eredu baten bitartekari bihurtzen ditu sistema publikoko langileak.

#### 4. Pribatizazio-arriskuak

1630/2011 Errege Dekretuak ezartzen du mutuek lehentasunez beren baliabideak erabiliz eman behar dutela osasun-arreta, edo, halakorik ezean, beste mutua batzuenak edo publikoak hitzarmen bidez. Hala ere, ematen duten arretaren zati handi bat baliabide pribatuaren bidez egiten da. Ez dago betebeharrak hori zein neurritan betetzen den adierazten duen datu eguneraturik, nahiz eta Gizarte Segurantzak hura ikertzeko eskatu zuen Parlamentuko Batzordeak 2017an.

2024an, Gizarte Segurantzako ministroak mutuen aldi baterako ezintasunaren kudeaketari buruzko txosten bat eskatu zion AIREFi, baina orain arte ez dira ezagutzen haren ondorioak. Isiltasun horrek susmoa indartzen du mutualitateek bideratutako laguntzaren zati handi bat merkataritza-sektore sanitario pribatuaren esku amaitzen dela.

#### 5. Zer eskatzen dugu

Osasun publikorako eta bertako profesionalentzako arrisku eta ondorio kaltegarri horien guztien aurrean, eskatzen dugu hitzarmena Euskal Autonomia Erkidegoan edo/eta Nafarroan sinatzen bada, sistema publikoko medikuek ez dezatela parte hartu aplikazioan. Nola?

- 1.- Mutuei deribazio-baimenik ez eskatzea.
- 2.- Ez da probarik edo tratamendurik eskatzen haien bidez.
- 3.- Mutuek benetan lanekoak diren kalteen erantzule izan daitezen exijituz.

Mutualitateek beren zeregina erabat betetzen badute eta gaixotasun profesionalen eta laboral-istripuen azpideklarazioa zuzentzen bada, Osasun Sistema Publikoaren itxaron-zerrendak murriztu ahal izango dira.

